

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. SZPUNAR
fremsat den 27. oktober 2020¹

Sag C-453/19 P

**Deutsche Lufthansa AG
mod**

Europa-Kommissionen

»Appel – statsstøtte – individuel støtte – afgørelse, hvorved foranstaltningerne til fordel for Frankfurt Hahn lufthavn kvalificeres som statsstøtte, der er forenelig med det indre marked, og det fastslås, at der ikke foreligger statsstøtte til fordel for luftfartsselskaber, der benytter denne lufthavn – formaliteten vedrørende et annullationssøgsmål – individuelt berørt – effektiv domstolsbeskyttelse«

I. Indledning

1. Formaliteten vedrørende annullationssøgsmål til prøvelse af en afgørelse truffet af Europa-Kommissionen om statsstøtte, som er anlagt af en konkurrent til en begunstiget af den omhandlede foranstaltning, har været genstand for talrige tvister. Den foreliggende appel vidner herom, for så vidt som det skulle være nødvendigt.

2. Appellanten, Deutsche Lufthansa AG, har nedlagt påstand om, at Domstolen ophæver dom afsagt af Retten den 12. april 2019, Deutsche Lufthansa mod Kommissionen (T-492/15, herefter »den appellerede dom«, EU:T:2019:252), hvorved denne afviste annullationssøgsmålet anlagt til prøvelse af Kommissionens afgørelse (EU) 2016/789 af 1. oktober 2014 om den af Tyskland gennemførte statsstøtte SA.21121 (C29/08) (ex NN 54/07) i forbindelse med finansieringen af Frankfurt Hahn lufthavn og de finansielle relationer mellem lufthavnen og Ryanair (EUT 2016, L 134, s. 46).

3. På Domstolens anmodning er nærværende forslag til afgørelse begrænset til en bedømmelse af det første appelanbringendes fjerde til sjette led vedrørende vurderingen af, om appellanten er individuelt berørt i henhold til artikel 263, stk. 4, TEUF.

II. Tvistens baggrund og den omtvistede afgørelse

4. Der redegøres detaljeret for baggrunden for tvisten i den appellerede dom, hvortil der henvises². De hovedpunkter, som er nødvendige for forståelsen af dette forslag til afgørelse, kan sammenfattes som følger.

5. Appellanten er et luftfartsselskab med hjemsted i Tyskland, hvis hovedaktivitet består i passagertransport.

1 – Originalsprog: fransk.

2 – Den appellerede doms præmis 1-33.

6. Frankfurt Hahn lufthavn (Tyskland) er beliggende inden for delstaten Rheinland-Pfalz' (herefter »delstaten«) område ca. 115 km vest for lufthavnen i Frankfurt am Main (Tyskland), som var appellantens første basislufthavn. Den har siden den 1. april 1995 været ejet af Holding Unternehmen Hahn GmbH & Co. KG (herefter »Holding Hahn«), et offentligt-privat partnerskab, hvori delstaten deltog, og drives af Flughafen Hahn GmbH & Co. KG Lautzenhausen (herefter »Flughafen Hahn«). Flughafen Frankfurt/Main GmbH (herefter »Fraport«), et selskab, der driver og forvalter lufthavnen i Frankfurt am Main, har siden den 1. januar 1998 haft aktiemajoriteten i Flughafen Hahn.

7. I løbet af 1999 indgik Flughafen-Hahn en femårig aftale med Ryanair Ltd (nu Ryanair DAC, herefter »Ryanair«) om de lufthavnsafgifter, som Ryanair skulle betale. Denne aftale trådte i kraft den 1. april 1999 (herefter »Ryanair-aftalen 1999«).

8. Samme år indgik delstaten og Fraport en aftale om overførsel af over- og underskud, i henhold til hvilken Fraport forpligtede sig til at dække Flughafen Hahns underskud, mod en eneret til det overskud, som Flughafen Hahn realiserer. Aftalen om overførsel af over- og underskud trådte i kraft den 1. januar 2001.

9. Derefter fusionerede Holding Hahn og Flughafen Hahn og dannede Flughafen Hahn GmbH (nu Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH, herefter »FFHG«), hvori delstaten ejede 26,93% af aktierne og Fraport ejede 73,07%.

10. Den 11. juni 2001 blev Fraport børsnoteret, og 29,71% af selskabets aktier blev solgt til private aktionærer, mens de resterende aktier forblev hos offentlige aktionærer.

11. Mellem december 2001 og januar 2002 foretog Fraport og delstaten en kapitalforhøjelse i FFHG (herefter »kapitalforhøjelsen af 2001«) på 27 mio. EUR, som blev tegnet af Fraport og delstaten med henholdsvis 19,7 mio. EUR og 7,3 mio. EUR. Kapitalforhøjelsen skulle finansiere den mest presserende del af et program til forbedring af lufthavnsinfrastrukturen.

12. Den 14. februar erstattede en ny aftale (herefter »Ryanair-aftalen 2002«) Ryanair-aftalen 1999.

13. Samme år indgik Fraport, delstaten, FFHG og delstaten Hessen (Tyskland) en aftale om, at delstaten Hessen skulle indtræde som den tredje aktionær i FFHG, såfremt en ny kapitalforhøjelse skulle blive nødvendig.

14. En aktionæraftale herom blev indgået i løbet af 2005 mellem Fraport, delstaten og delstaten Hessen, hvorefter der skulle foretages en kapitalforhøjelse i FFHG på 19,5 mio. EUR. I perioden 2004-2009 indskød Fraport, delstaten og delstaten Hessen henholdsvis 10,21 mio. EUR, 540 000 EUR og 8,75 mio. EUR i FFHG. Delstaten og delstaten Hessen forpligtede sig i øvrigt til at indskyde desuden hver yderligere 11,25 mio. EUR som kapitalreserve.

15. Som følge af denne kapitalforhøjelse (herefter »kapitalforhøjelsen 2004«) ejede Fraport 65% af aktierne i FFHG, mens delstaten og delstaten Hessen ejede 17,5% hver.

16. Det blev ligeledes fastsat i aktionæraftalen, at Fraport, delstaten og delstaten Hessen skulle dække al ny gæld stiftet af FFHG i forhold til deres andel i FFHG, og at der skulle indgås en ny aftale om overførsel af over- og underskud, som skulle løbe indtil 2014 (herefter »aftalen om overførsel af over- og underskud 2004«). Denne aftale blev indgået den 5. april 2004 og trådte i kraft den 2. juni 2004.

17. I perioden 1997-2004 udbetalte delstaten direkte støtte til Flughafen Hahn og derefter til FFHG (herefter »delstatens direkte støtte«).

18. Delstaten har desuden indført en kompensation for FFHG's udgifter til udførelsen af sikkerhedskontrol, og med dette formål for øje opkræver den en lufthavnssikkerhedsafgift fra alle passagerer, der afrejser fra Frankfurt Hahn lufthavn. Delstaten har udliciteret udførelsen af lufthavnskontrollen til lufthavnen og har overdraget alle indtægterne fra sikkerhedsafgiften til denne.

19. Den 4. november 2005 blev der indgået en tillægskontrakt til Ryanair-aftalen 2002 (herefter »Ryanair-aftalen 2005«).

20. I perioden 2003-2006 modtog Kommissionen flere klager over angivelig statsstøtte tildelt af Fraport, delstaten og delstaten Hessen til Ryanair og FFHG.

21. Den 17. juni 2008 indledte Kommissionen efter udvekslinger med Forbundsrepublikken Tyskland den formelle undersøgelsesprocedure efter artikel 88, stk. 2, EF (nu artikel 108, stk. 2, TEUF) vedrørende statsstøtten til finansieringen af Frankfurt Hahn lufthavn og dennes relationer til Ryanair.

22. Den 31. december 2008 solgte Fraport delstaten hele sin aktiebeholdning i FFHG, således at delstaten fremover havde en aktiemajoritet på 82,5% i FFHG, mens de resterende 17,5% forblev hos delstaten Hessen, og således at aftalen om overførsel af over- og underskud af 2004 blev opsagt.

23. Kommissionen indledte den 13. juli 2011 endnu en formel undersøgelsesprocedure vedrørende de finansieringsforanstaltninger, som blev gennemført af FFHG i perioden 2009-2011. To procedurer blev således gennemført parallelt.

24. Den 1. oktober 2014 vedtog Kommissionen den omtvistede afgørelse. Med denne afgørelse fastslog Kommissionen, at den statsstøtte, som Tyskland havde gennemført via kapitalforhøjelsen 2001, kapitalforhøjelsen 2004 og delstatens direkte støtte, var forenelig med det indre marked. Den fastslog, at Fraports kapitalforhøjelse 2004 og aftalen om overførsel af over- og underskud af 2004 ikke udgjorde statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, TEUF. Endelig fastslog den, at Ryanair-aftalen 2001, Ryanair-aftalen 2002 og Ryanair-aftalen 2005 ikke udgjorde statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, TEUF.

III. Sagen for Retten og den appellerede dom

25. Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 26. august 2015 anlagde appellantens sag med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, og til støtte for dette søgsmål fremsatte selskabet syv anbringender, hvoraf det første vedrørte en procedurefejl, det andet og det tredje vedrørte urigtige skøn ved vurderingen af de faktiske omstændigheder, det fjerde vedrørte åbenbare selvmodsigelser i den anfægtede afgørelse, og det femte til syvende vedrørte tilsidesættelser af artikel 107 TEUF.

26. Med den appellerede dom afviste Retten søgsmålet, for så vidt som det vedrørte de individuelle støtteforanstaltninger til fordel for Frankfurt-Hahn lufthavn og Ryanair, som er de eneste, der er relevante i forbindelse med nærværende forslag til afgørelse.

IV. Parternes påstande og retsforhandlingerne ved Domstolen

27. Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 13. juni 2019 har appellantens nedlagt følgende påstande for Domstolen:

- Den appellerede dom ophæves.
- Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives appellantens medhold.

- Der gives medhold i appellants påstande i første instans, og den omtvistede afgørelse annulleres.
- Subsidiært hjemvises sagen til Retten.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

28. Kommissionen og delstaten har nedlagt følgende påstande for Domstolen:

- Appellen forkastes.
- Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

29. Ryanair har nedlagt følgende påstande for Domstolen:

- Appellen forkastes.
- Subsidiært hjemvises sagen til Retten.
- Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

30. Der er ikke blevet afholdt retsmøde.

V. Bedømmelse

31. Med sit første anbringende har appellanten gjort gældende, at Retten ved at afvise søgsmålet, for så vidt som det angår den del af den omtvistede afgørelse, som vedrører de individuelle støtteforanstaltninger til fordel for FFHG og Ryanair, har tilsidesat artikel 263, stk. 4, TEUF og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

32. Med det første appelanbringendes fjerde til sjette led, der er fremført subsidiært, har appellanten nærmere bestemt bestridt Rettens ræsonnement og konklusionen om, at appellanten ikke har godtgjort, at selskabet er individuelt berørt, som fastsat i artikel 263, stk. 4, TEUF

33. Jeg vil indledningsvis fremsætte nogle bemærkninger om reglerne angående formaliteten vedrørende søgsmål, der anlægges af konkurrenter til prøvelse af Kommissionens afgørelser om statsstøtte, der er vedtaget efter afslutningen af den i artikel 108, stk. 2, TEUF omhandlede formelle undersøgelsesprocedure. Jeg vil dernæst på baggrund af disse bemærkninger undersøge de argumenter, som appellanten har fremført til støtte for appellens fjerde til sjette led.

A. Bestemmelserne om formaliteten i forbindelse med annullationssøgsmål, der iværksættes af konkurrenter på statsstøtteområdet

34. Siden Lissabontraktatens ikrafttræden har artikel 263, stk. 4, TEUF fastsat to tilfælde, hvor en fysisk eller juridisk person kan indbringe klage med henblik på prøvelse af en EU-retsakt, der ikke er rettet til vedkommende: når denne retsakt berører denne umiddelbart og individuelt, og når der er tale om en regelfastsættende retsakt, der berører vedkommende umiddelbart, og som ikke omfatter gennemførelsesforanstaltninger³.

3 – Jf. vedrørende denne problematik S. Biernat, »Dostęp osób prywatnych do sądów unijnych po Traktacie z Lizbony (w świetle pierwszych orzeczeń)«, *Europejski Przegląd Sądowy*, 2014, nr. 1, s. 12 ff.

35. Selv om Domstolen for nylig har fastslået, at en afgørelse truffet af Kommissionen vedrørende en støtteordning navnlig af en konkurrent til den eller de af denne ordning begunstigede kan betragtes som en regelfastsættende retsakt, der ikke omfatter gennemførelsesforanstaltninger⁴, og som derfor letter iværksættelsen af annulationsøgsmål til prøvelse af denne type afgørelser, kan det samme ræsonnement ikke overføres på afgørelser truffet af Kommissionen vedrørende foranstaltninger af individuel karakter⁵.

36. Under disse omstændigheder kan det skematisk anføres, at mens tredjeparter, såfremt de kan godtgøre, at de er umiddelbart berørt, kan anlægge søgsmål til prøvelse af en afgørelse truffet af Kommissionen om en generel ordning, skal de desuden godtgøre, at de er individuelt berørt, når den anfægtede afgørelse vedrører en individuel foranstaltning.

37. Ifølge fast retspraksis kan andre personer end en afgørelses adressater kun gøre gældende, at de er individuelt berørt af en afgørelse som omhandlet i artikel 263, stk. 4, TEUF, hvis afgørelsen skader dem på grund af visse egenskaber, som er særlige for dem, eller på grund af en faktisk situation, der adskiller dem fra alle andre og derfor individualiserer dem på lignende måde som adressaten⁶.

38. Når en sagsøger bestrider en afgørelse truffet af Kommissionen om ikke at indlede den i artikel 108, stk. 2, TEUF omhandlede formelle undersøgelsesprocedure for på denne måde at beskytte de processuelle rettigheder, som denne har i henhold til den pågældende bestemmelse, er det i denne henseende og på statsstøtteområdet tilstrækkeligt, at den pågældende er en interesseret part i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 108, stk. 2, TEUF og artikel 1, litra h), i forordning (EF) nr. 659/1999⁷, for at den pågældende part kan individualiseres på samme måde som adressaten for den anfægtede afgørelse⁸.

39. Dette er derimod ikke tilfældet, når søgsmålet har til formål at bestride det velbegrundede i en afgørelse fra Kommissionen vedrørende statsstøtte: Alene den omstændighed, at den pågældende er en berørt part – og dermed konkurrent – er ikke tilstrækkelig til at godtgøre, at den pågældende er individuelt berørt. Sagsøgeren skal således godtgøre, at denne har en særlig status i henhold til den i punkt 37 i nærværende forslag til afgørelse anførte retspraksis, at den pågældende afgørelse er blevet vedtaget efter den i artikel 108, stk. 3, TEUF omhandlede indledende undersøgelsesprocedure eller efter den i artikel 108, stk. 2, TEUF omhandlede formelle undersøgelsesprocedure.

40. Dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen⁹ gjorde det for første gang muligt at tydeliggøre, hvad et sådant krav indebærer, når der er tale om søgsmål vedrørende statsstøtte, som anlægges af konkurrenter. I denne dom fastslog Domstolen, at sagsøgerens deltagelse i den administrative procedure ved Kommissionen var et de elementer, der skulle tages i betragtning i forbindelse med undersøgelsen af, om den pågældende er individuelt berørt, »såfremt [dennes] stilling på markedet i væsentligt omfang påvirkes af den støtteforanstaltning, den anfægtede beslutning drejer sig om«¹⁰.

4 – Dom af 6.11.2018, Scuola Elementare Maria Montessori mod Kommissionen, Kommissionen mod Scuola Elementare Maria Montessori og Kommissionen mod Ferracci (C-622/16 P - C-624/16 P, EU:C:2018:873).

5 – En afgørelse om en individuel støtte kan ikke i modsætning til en afgørelse om en støtteordning betragtes som en almengyldig og dermed regelfastsættende retsakt.

6 – Dom af 15.7.1963, Plaumann mod Kommissionen (25/62, EU:C:1963:17, s. 223), af 22.11.2007, Sniace mod Kommissionen (C-260/05 P, EU:C:2007:700, præmis 53), og af 9.7.2009, 3F mod Kommissionen (C-319/07 P, EU:C:2009:435, præmis 29).

7 – Rådets forordning 22.3.1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 (EFT 1999, L 83, s. 1).

8 – Dom af 24.5.2011, Kommissionen mod Kronoply og Kronotex (C-83/09 P, EU:C:2011:341, præmis 48).

9 – Dom af 28.1.1986 (169/84, EU:C:1986:42).

10 – Dom af 28.1.1986, Cofaz m.fl. mod Kommissionen (169/84, EU:C:1986:42, præmis 25).

41. Med andre ord er spørgsmålet om, hvorvidt en konkurrent, der anlægger sag med henblik på at bestride det velbegrundede i en afgørelse om statsstøtte fra Kommissionen, er individuelt berørt, betinget af, at det godtgøres, at dennes stilling på markedet påvirkes væsentligt. Domstolen har sidenhen bekræftet, at denne betingelse var en væsentlig betingelse for, at det kan godtgøres, at den pågældende er individuelt berørt, mens sagsøgerens deltagelse i den administrative procedure ikke udgør en nødvendig betingelse for, at det kan godtgøres, at konkurrenten er individuelt berørt¹¹, men »forhold, der er relevante«¹² i denne henseende.

42. Retten og Domstolen efterprøver således systematisk i forbindelse med undersøgelsen af formaliteten vedrørende søgsmålet, om den stilling, som den konkurrent, der har anlagt et søgsmål med henblik på at bestride det velbegrundede i en afgørelse om statsstøtte fra Kommissionen, indtager på markedet, påvirkes væsentligt.

43. Selv om retspraksis på dette område nu er fast, er den dog ikke klar, når der er tale om fortolkningen af betingelsen om, at sagsøgerens konkurrencestilling skal påvirkes *væsentligt*, navnlig for så vidt angår de bevismetoder eller beviskrav, der er nødvendige med henblik på at godtgøre dette.

44. Mens Retten og Domstolen i første omgang tillod en ret fleksibel fortolkning af denne betingelse, må det således konstateres, at denne tendens i retspraksis nu findes parallelt med en ny tendens i Rettens praksis, der er mere indskrænkende, og som bevirker, at størstedelen af de søgsmål, der anlægges af en støttemodtagers konkurrenter, afvises, fordi deres konkurrencestilling ikke påvirkes *væsentligt*.

1. Oprindeligt en fleksibel fortolkning af betingelsen om, at sagsøgerens stilling på markedet skal påvirkes væsentligt

45. For det første har Domstolen allerede med dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen¹³ præciseret, at påvisningen af, at sagsøgerens stilling på markedet påvirkes væsentligt, ikke indebærer, at Domstolen skal træffe endelig afgørelse om konkurrenceforholdet mellem sagsøgeren og de virksomheder, der modtager støtte, men nødvendigvis kræver af sagsøgeren, at denne »præcist har fremdraget grundene til, at [virksomhedens] retmæssige interesser krænkes af Kommissionens beslutning, idet denne navnlig påvirker [dens] stilling på det omhandlede marked«¹⁴.

46. På dette grundlag har den retspraksis, der er blevet vedtaget efter dommen i sagen Cofaz m.fl. mod Kommissionen¹⁵, uden problemer fastslået, at betingelsen om, at sagsøgerens stilling på markedet påvirkes væsentligt, kan opfyldes. Domstolen og Retten har således ofte fastslået, at der foreligger en sådan væsentlig påvirkning, når sagsøgeren er en direkte konkurrent til den virksomhed, der har modtaget støtte på et marked, hvor der kun findes få operatører¹⁶, idet det er blevet præciseret, at hvis en sådan påvirkning foreligger godtgjort, udgør den omstændighed, at et ubegrænset antal konkurrenter kan påberåbe sig, at de er berørt i tilsvarende omfang, ikke en hindring for anerkendelse af, at sagsøgeren er individuelt berørt¹⁷.

11 – Dom af 22.11.2007, Sniace mod Kommissionen (C-260/05 P, EU:C:2007:700, præmis 57).

12 – Dom af 22.11.2007, Sniace mod Kommissionen (C-260/05 P, EU:C:2007:700, præmis 56).

13 – Jf. dom af 28.1.1986 (169/84, EU:C:1986:42, præmis 28).

14 – Jf. også dom af 22.11.2007, Spanien mod Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, præmis 41), og af 22.11.2007, Sniace mod Kommissionen (C-260/05 P, EU:C:2007:700, præmis 60).

15 – Dom af 28.1.1986 (169/84, EU:C:1986:42).

16 – Jf. navnlig dom af 27.4.1995, ASPEC m.fl. mod Kommissionen (T-435/93, EU:T:1995:79, præmis 65 ff.), af 27.4.1995, AAC m.fl. mod Kommissionen (T-442/93, EU:T:1995:80, præmis 50 ff.), af 22.10.1996, Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen (T-266/94, EU:T:1996:153, præmis 46), og af 5.11.1997, Ducros mod Kommissionen (T-149/95, EU:T:1997:165, præmis 42). Domstolen har senere overtaget denne retspraksis fra Retten, jf. dom af 22.11.2007, Spanien mod Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, præmis 37).

17 – Dom af 22.12.2008, British Aggregates mod Kommissionen (C-487/06 P, EU:C:2008:757, præmis 56).

47. Den omstændighed, at sagsøgerens konkurrencemæssige stilling påvirkes væsentligt, følger således ikke af en dybtgående analyse af de forskellige konkurrenceforhold på det pågældende marked, som gør det muligt præcist at fastslå, i hvilket omfang dennes konkurrencestilling påvirkes, men i princippet af en prima facie-konstatering af, at den foranstaltning, der er omfattet af Kommissionens beslutning, fører til, at denne stilling påvirkes væsentligt.

48. Domstolen har således fastslået, at betingelsen om, at sagsøgerens konkurrencestilling på markedet skal påvirkes væsentligt, kan opfyldes, når denne har fremlagt dokumentation for, at den pågældende foranstaltning vil *kunne* påvirke dennes stilling på markedet væsentligt¹⁸.

49. For det andet vidner de elementer, der er tilladt i retspraksis med henblik på at godtgøre en sådan væsentlig påvirkning, ligeledes om den oprindeligt fleksible fortolkning af denne betingelse.

50. Det fremgår således af denne retspraksis, at denne væsentlige påvirkning ikke nødvendigvis skal udledes af elementer som f.eks. et stort fald i omsætningen, ikke-ubetydelige økonomiske tab eller en væsentlig nedgang i markedsandele som følge af indrømmelsen af den pågældende foranstaltning. En væsentlig påvirkning af sagsøgerens stilling på markedet kan ligeledes godtgøres ved en manglende indtjening som følge af den pågældende foranstaltning eller en mindre gunstig udvikling end den, som virksomheden ville have oplevet, hvis en sådan støtte ikke var blevet indrømmet. Ligeledes kan intensiteten af påvirkningen af sagsøgerens stilling på markedet variere i forhold til en lang række forhold, såsom bl.a. markedsstrukturen eller arten af den omhandlede foranstaltning. Godtgørelsen af en væsentlig påvirkning af en konkurrents markedssituation kan således ikke begrænses til, om et begrænset antal forhold, der indikerer en nedgang i sagsøgerens kommercielle eller økonomiske formåen, er til stede¹⁹.

51. Til trods for at disse principper fremgår af fast retspraksis, afvises et stort antal søgsmål, der anlægges ved Retten af konkurrenter til støttemodtagere med henblik på at bestride den materielle rigtighed af en afgørelse truffet af Kommissionen, med den begrundelse, at sagsøgerne ikke har godtgjort, at deres stilling på markedet er blevet påvirket væsentligt²⁰. Navnlig Retten har således på det seneste i sin praksis foretaget en strengere vurdering af betingelsen om, at sagsøgerens stilling skal berøres væsentligt.

2. Udvikling af en indskrænkende vurdering af betingelsen om, at konkurrentens stilling på markedet skal påvirkes væsentligt

52. Ifølge en tendens i retspraksis kan det kun godtgøres, at den berørte støttemodtagende virksomheds konkurrents stilling på markedet påvirkes væsentligt, hvis denne kan godtgøre, at denne har en »særlig« stilling på markedet, dvs. at denne påvirkes mere af foranstaltningen, end den støttemodtagende virksomheds øvrige konkurrenter²¹. Med andre ord kan det ikke afgøres, om

18 – Dom af 22.12.2008, British Aggregates mod Kommissionen (C-487/06 P, EU:C:2008:757, præmis 38).

19 – Dom af 22.11.2007, Spanien mod Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, præmis 34 og 35), af 22.12.2008, British Aggregates mod Kommissionen (C-487/06 P, EU:C:2008:757, præmis 53), af 12.6.2014, Sarc mod Kommissionen (T-488/11, ikke trykt i Sml., EU:T:2014:497, præmis 36), og af 5.11.2014, Vtesse Networks mod Kommissionen (T-362/10, EU:T:2014:928, præmis 40).

20 – Jf. navnlig vedrørende de mest repræsentative sager kendelse af 27.5.2004, Deutsche Post og DHL mod Kommissionen (T-358/02, EU:T:2004:159), samt dom af 10.2.2009, Deutsche Post og DHL International mod Kommissionen (T-388/03, EU:T:2009:30), af 22.6.2016, Whirlpool Europe mod Kommissionen (T-118/13, EU:T:2016:365), og af 11.7.2019, Air France mod Kommissionen (T-894/16, EU:T:2019:508). Denne retspraksis har foranlediget visse forfattere til at betegne beviset for, at sagsøgerens konkurrencestilling påvirkes væsentligt, som »probatio diabolica« og til at så tvivl om dens forenelighed med chartrets artikel 47. Jf. A. Moncuit og J.I. Signes de Mesa, *Droit procédural des aides d'État*, 1. udg., 2019, Bruylant, Bruxelles, s. 162, og S. Thomas, »Le rôle des concurrents dans les procédures judiciaires concernant des régimes d'aides d'État ou des aides individuelles. Montessori: le début d'une révolution?«, *Revue des affaires européennes*, 2019, nr. 2, s. 264.

21 – Dom af 10.2.2009, Deutsche Post og DHL International mod Kommissionen (T-388/03, EU:T:2009:30, præmis 38).

sagsøgerens stilling på markedet påvirkes væsentligt, alene på grundlag af den indflydelse, som den pågældende foranstaltning kan have på den ene sagsøgende virksomheds stilling på et givent marked, men på grundlag af en sammenligning med påvirkningen af støttemodtagerens øvrige konkurrenters stilling på markedet.

53. Under disse omstændigheder er den omstændighed, at en anden konkurrents stilling på markedet potentielt kan påvirkes i lige så høj grad af den pågældende foranstaltning som sagsøgerens stilling, tilstrækkelig til at udelukke, at sagsøgeren berøres individuelt af Kommissionens afgørelse om denne foranstaltning.

54. Det følger heraf, at Retten nu anvender en meget høj bevisstandard for de omstændigheder, der kan gøres gældende med henblik på at fastslå, at den konkurrencemæssige stilling på markedet påvirkes væsentligt. Retten har således fastslået, at betingelsen om, at sagsøgerens stilling skal påvirkes væsentligt, ikke var opfyldt, når det ikke kunne godtgøres, at sagsøgeren ville have været *bedre egnet* end gennemsnittet af sine konkurrenter til at opfange den efterspørgsel, der ville blive frigjort af den støttemodtagende virksomheds forsvinden fra markedet, således at sagsøgeren ikke havde godtgjort, at denne havde oplevet en tilstrækkelig stor manglende indtjening *i forhold til de øvrige konkurrenter*²².

55. Retten har også skønnet, at selv om den pågældende foranstaltning vil kunne medføre en begrænsning i sagsøgerens aktivitet på markedet, kan dette ikke betegnes som en »væsentlig« påvirkning af sagsøgerens stilling på markedet, når det ikke er godtgjort, at dennes situation *adskiller sig fra situationen for andre aktører*²³.

56. Desuden er det naturligtvis sværere for en sagsøger at godtgøre, at dennes konkurrencemæssige stilling påvirkes mere end konkurrenternes, når denne, hvis et sådant kriterium finder anvendelse, kun er i besiddelse af få oplysninger om konkurrenternes nøjagtige stilling på det pågældende marked.

57. En sådan tendens i retspraksis er således efter min opfattelse for indskrænkende og stemmer ikke overens med Domstolens praksis²⁴. Dette gælder efter min opfattelse i endnu højere grad, fordi den omstændighed, at en sagsøger pålægges, ved at sammenligne sin situation med den vedrørende andre konkurrenter på markedet, at godtgøre, at dennes stilling er den, der påvirkes mest af en foranstaltning, grænser til en ændring af kriteriet. Ifølge dette ræsonnement kan betingelsen om en væsentlig påvirkning af deres stilling på markedet i yderste konsekvens ikke være opfyldt, når to operatører er berørt af en støtteforanstaltning, selv om den pågældende foranstaltning kan have påvirket de enkelte operatører hver for sig væsentligt.

58. Efter min opfattelse kan fraværet af en væsentlig påvirkning af de øvrige konkurrenters stilling på markedet ikke være et kriterium, der gør det muligt at godtgøre, at sagsøgeren påvirkes væsentligt²⁵. Det drejer sig ikke om at sammenligne situationen for alle konkurrenterne på det pågældende marked. En væsentlig påvirkning af en sagsøgers konkurrencemæssige stilling er et forhold, der kun vedrører sagsøgeren, som kun skal vurderes i forhold til sin stilling på markedet forud for indrømmelsen eller en manglende indrømmelse af den foranstaltning, der er genstand for den omtvistede afgørelse.

22 – Dom af 22.6.2016, Whirlpool Europe mod Kommissionen (T-118/13, EU:T:2016:365, præmis 52).

23 – Dom af 11.7.2019, Air France mod Kommissionen (T-894/16, EU:T:2019:508, præmis 61 og 68).

24 – Jf. punkt 46 i nærværende forslag til afgørelse og dom af 22.12.2008, British Aggregates mod Kommissionen (C-487/06 P, EU:C:2008:757, præmis 56). Jf. vedrørende dette punkt også B.A. Creve, »Locus Standi Requirements for Annulment Actions by Competitors: The Resurfacing »Unique Position Test« Ought to Be Discarded«, *European state aid law quarterly*, 2014, bd. 13, nr. 2, s. 233.

25 – En sådan manglende påvirkning af de øvrige konkurrenter kan kun fungere som et indicium for den omstændighed, at sagsøgeren rent faktisk påvirkes væsentligt af den pågældende foranstaltning.

3. Bevis for en væsentlig påvirkning af konkurrentens markedsstilling

59. For at opfylde denne betingelse påhviler det efter min opfattelse sagsøgeren ved hjælp af forskellige elementer, der afhænger af den enkelte sag, at godtgøre, at dennes stilling på markedet er blevet påvirket væsentligt, uanset om der er tale om en forringelse af dens resultater eller en manglende indtjening²⁶.

60. Påvisningen af en væsentlig påvirkning forudsætter dernæst, at sagsøgeren har præciseret det marked, hvor denne dels befinder sig i et konkurrenceforhold med den støttemodtagende virksomhed, dels mener, at dens konkurrencemæssige stilling er blevet påvirket. I denne henseende er elementer vedrørende markedsstrukturen helt sikkert relevante, når omfanget af påvirkningen af sagsøgeren skal fastslås, idet denne kan variere, navnlig afhængigt af størrelsen af markedet²⁷.

61. Det skal bemærkes, at manglende præciseringer af markedsstrukturen, af antallet af konkurrenter på markedet og deres respektive markedsandele derimod ikke automatisk kan bevirke, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at den pågældende foranstaltning påvirker dennes stilling på markedet væsentligt. En sådan påvirkning kan ligeledes skyldes andre forhold end alene udviklingen i de forskellige konkurrenters markedsandele²⁸.

62. Endelig skal sagsøgeren godtgøre, at den foranstaltning, der er omfattet af den omtvistede afgørelse fra Kommissionen, er en af årsagerne til, at dennes konkurrencemæssige stilling er blevet påvirket. Det skal i denne henseende fremhæves, at den årsagsforbindelse, der nødvendigvis skal godtgøres for at påvise, at den pågældende foranstaltning påvirker sagsøgerens stilling på markedet væsentligt, ikke kan bevirke, at det kræves, at påvirkningen af sagsøgerens konkurrencemæssige stilling på markedet udelukkende skyldes foranstaltningen²⁹.

63. Jeg er således af den opfattelse, at når det udelukkende handler om at træffe afgørelse om formaliteten vedrørende søgsmålet og ikke f.eks. om at afgøre, om sagsøgeren vil kunne opnå erstatning for en eventuel skade, som denne har lidt som følge af udbetalingen af den pågældende foranstaltning, bør kravet om en årsagssammenhæng mellem støtteforanstaltningen og påvirkningen af sagsøgerens stilling på markedet bedømmes fleksibelt. Efter min opfattelse er det således tilstrækkeligt, at denne foranstaltning er *en* årsag til, at sagsøgerens konkurrencemæssige stilling på markedet påvirkes. Den omstændighed, at andre forhold har kunnet bidrage til at påvirke sagsøgerens konkurrencemæssige stilling på det relevante marked væsentligt, kan ikke alene udelukke, at betingelsen om, at denne skal være individuelt berørt, er opfyldt.

64. Jeg vil undersøge det første appelanbringendes fjerde til sjette led i lyset af disse betragtninger.

B. Det første anbringendes fjerde led

65. Med det første anbringendes fjerde led har appellanten hævdet, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at eftersom appellanten ikke havde præciseret, på hvilket niveau selskabet havde deltaget i finansieringen af lufthavnen Frankfurt-Hahn og i støtten til Ryanair i sin egenskab af aktionær og kunde i Fraport, var det ikke muligt at fastlægge omfanget af den skade, som dets konkurrencemæssige stilling havde lidt.

26 – Jf. punkt 50 i nærværende forslag til afgørelse.

27 – Dom af 5.11.2014, Vtesse Networks mod Kommissionen (T-362/10, EU:T:2014:928, præmis 41).

28 – Jf. navnlig dom af 12.12.2006, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid og Federación Catalana de Estaciones de Servicio mod Kommissionen (T-146/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2006:386, præmis 50), hvori Retten fastslog, at en væsentlig påvirkning af en sagsøgende virksomheds stilling på markedet kunne fastslås ved, at nogle af dens kunder var gået over til den støttemodtagende virksomhed, uden at dette skift helt præcist har udmøntet sig i markedsandele.

29 – Som nævnt i dom af 11.7.2019, Air France mod Kommissionen (T-894/16, EU:T:2019:508, præmis 65).

66. Ifølge appellanten er alene den omstændighed, at selskabet har samfinansieret en del af de af Kommissionens afgørelse omfattede foranstaltninger, tilstrækkeligt til, at det kan individualiseres på samme måde som støttemodtageren, således at Retten ikke kunne kræve, at appellanten derudover skulle godtgøre, at selskabets stilling på markedet var blevet påvirket væsentligt som følge af dets deltagelse i foranstaltningerne.

67. Appellanten har således ikke gjort sin egenskab af konkurrent til den støttemodtagende virksomhed gældende, men derimod sin egenskab af en enhed, der har deltaget i finansieringen af visse af de i Kommissionens afgørelse omhandlede foranstaltninger. Under disse omstændigheder er det med føje, at appellanten har gjort gældende, at Retten ikke kunne undersøge dette argument alene i lyset af den væsentlige påvirkning af appellants konkurrencemæssige stilling på markedet.

68. Selv om dette kriterium er relevant, når det drejer sig om at fastslå, om konkurrenterne til en støttemodtager er individuelt berørt, kan det således ikke kræves, at dette kriterium er opfyldt af enheder, der har deltaget i finansieringen af den pågældende foranstaltning, for at betingelsen i artikel 263, stk. 4, TEUF om, at de skal være individuelt berørt, er opfyldt³⁰.

69. Det skal dog bemærkes, at Retten, da den forkastede appellants argumentation, hovedsageligt baserede sig på den omstændighed, at selskabet ikke havde præciseret, på hvilket niveau det havde deltaget i denne finansiering i sin egenskab af aktionær i Fraport.

70. En sådan præcisering var imidlertid nødvendig for at kunne fastslå, om appellanten var individuelt berørt.

71. Appellanten har således kun deltaget meget indirekte i finansieringen af foranstaltningerne, dels i form af de lufthavnsafgifter, som selskabet har betalt til Fraport i forbindelse med sin virksomhed. Dels har det påberåbt sig sin egenskab af mindretalsaktionær i Fraport, som selv er aktionær i det selskab, der driver Frankfurt Hahn lufthavn, og som kunne have muliggjort gennemførelsen af de i Kommissionens afgørelse omhandlede foranstaltninger.

72. Under disse omstændigheder og medmindre et potentielt ubegrænset antal enheder, dvs. alle de selskaber, der opererer i lufthaven i Frankfurt am Main og betaler lufthavnsafgifter til Fraport, samt alle aktionærene i Fraport, eller endog disse aktionærers aktionærer, anses for at kunne gøre gældende, at de har deltaget i finansieringen af den foranstaltning, der er omhandlet i Kommissionens afgørelse, var det nødvendigt, at appellanten godtgjorde, på hvilket niveau selskabet havde deltaget, for at det kunne fastslås, at det rent faktisk var individuelt berørt af de pågældende foranstaltninger.

73. Retten kan således ikke foreholdes, at den har foretaget en sådan kontrol, og at den på baggrund heraf har konkluderet, at appellanten ikke er individuelt berørt, således at det første appelanbringendes fjerde led bør forkastes.

C. Det første anbringendes femte led

74. Med det første anbringendes femte led har appellanten hævdet, at Retten begik en retlig fejl ved ikke at indrømme selskabet en lempeligere bevisbyrde med hensyn til den individuelle berøring af dets stilling på markedet. Appellanten har fremført tre argumenter til støtte for denne antagelse.

³⁰ – Jf. analogt vedrørende retspraksis, der anerkender, at offentlige enheder, der har deltaget i finansieringen af støtten, er individuelt berørt, dom af 30.4.1998, Vlaamse Gewest mod Kommissionen (T-214/95, EU:T:1998:77, præmis 28), af 6.3.2002, Diputación Foral de Álava m.fl. mod Kommissionen (T-127/99, T-129/99 og T-148/99, EU:T:2002:59, præmis 50), af 23.10.2002, Diputación Foral de Guipúzcoa m.fl. mod Kommissionen (T-269/99, T-271/99 og T-272/99, EU:T:2002:258, præmis 41), og af 23.10.2002, Diputación Foral de Álava m.fl. mod Kommissionen (T-346/99 – T-348/99, EU:T:2002:259, præmis 37).

75. For det første har appellanten gjort gældende, at betingelsen om en væsentlig påvirkning af selskabets stilling på markedet kun kan kræves opfyldt, hvis de foranstaltninger, der er omfattet af Kommissionens afgørelse, rent faktisk betegnes som støtte i henhold til artikel 107 TEUF.

76. Som Kommissionen har fremhævet, er et sådant argument ugrundet og bør forkastes. Dels findes der intet, som kan begrunde, at bestemmelserne om formaliteten afhænger af, om Kommissionens afgørelse er positiv eller negativ. Dels fastsætter Domstolens praksis, som appellanten selv har anført, betingelsen om en væsentlig påvirkning af appellanten konkurrencemæssige stilling, uanset om den foranstaltning, der er omfattet af den omtvistede afgørelse, betegnes som støtte eller ej³¹.

77. For det andet har appellanten gjort gældende, at Kommissionen har foretaget en ufuldstændig undersøgelse af de pågældende foranstaltninger, at den ikke har beregnet dem præcist og har fortolket national ret fejlagtigt. Heraf følger en asymmetri i informationsniveauet til skade for appellanten, som berettiger en lempelse af bevisbyrden.

78. Heller ikke et sådant argument kan tiltrædes. Det fremgår ikke klart, hvordan en ufuldstændig undersøgelse og en fejlagtig fortolkning af national ret vil kunne medføre en asymmetri i informationsniveauet til skade for appellanten.

79. Under alle omstændigheder skal det bemærkes, at alle de oplysninger, der er nødvendige for at kunne godtgøre en væsentlig påvirkning af appellanten konkurrencemæssige stilling på markedet, henset til de principper, der er opstillet i punkt 57-62 i nærværende forslag til afgørelse, og som Kommissionen har gjort gældende, er omfattet af dennes egne beføjelser. Appellanten er således bedst i stand til at vurdere denne påvirkning. Appellanten skal således blot vise udviklingen i sin egen stilling på markedet efter udbetalingen af foranstaltningen og godtgøre en, selv sandsynlig og ikke-eksklusiv, forbindelse mellem påvirkningen af selskabets konkurrencemæssige stilling og udbetalingen af foranstaltningen, og ingen asymmetri i informationsniveauet kan derfor begrunde en lempelse af bevisbyrden.

80. For det tredje har appellanten anført, at selskabet, for så vidt som det kunne opnå en lempelse af bevisbyrden, allerede har fremlagt bevis for, at det er blevet påvirket væsentligt, ved at redegøre for de fordele, som Ryanair havde opnået, og hvoraf »nødvendigvis« følger en væsentlig påvirkning.

81. Hvis intet kan begrunde, at appellanten skal opnå en lempelse af bevisbyrden, kan dette argument imidlertid ikke tiltrædes. Appellanten kan således ikke blot anføre, at det »nødvendigvis« følger af de pågældende foranstaltninger, at selskabets konkurrencemæssige stilling påvirkes væsentligt, uden at underbygge sin argumentation.

82. Det første appelanbringendes femte led kan dermed ikke tiltrædes.

D. Det første anbringendes sjette led

83. Med det første anbringendes sjette led har appellanten hævdet, at Retten begik en retlig fejl ved bedømmelsen af den væsentlige påvirkning af appellanten konkurrencemæssige stilling, navnlig ved at fastslå, at det påhvilede appellanten at afgrænse det relevante marked, på hvilket selskabets stilling er påvirket, og at godtgøre en årsagssammenhæng mellem den omhandlede foranstaltning og påvirkningen. Appellanten har fremført forskellige argumenter til støtte for dette led.

84. For det første skal det bemærkes, at flere af appellanten argumenter skal forkastes som irrelevante.

31 – Jf. vedrørende anvendelsen af betingelsen om en væsentlig påvirkning af appellanten konkurrencemæssige stilling, når der er tale om en foranstaltning, der er blevet betegnet som støtte, dom af 17.9.2015, Mory m.fl. mod Kommissionen (C-33/14 P, EU:C:2015:609), og når der er tale om en foranstaltning, der ikke udgør støtte, dom af 22.11.2007, Sniace mod Kommissionen (C-260/05 P, EU:C:2007:700).

85. Dels har appellanten foreholdt Retten, at den fastslog, at det påhvilede appellanten at afgrænse det materielt og geografisk relevante marked, henset til principperne i de gældende regler om fusioner, og at den således havde nægtet at tage hensyn til det marked, som appellanten fandt relevant, nemlig markedet for flytrafik i EU. Retten nægtede angiveligt også fejlagtigt at tage hensyn til visse aspekter af Ryanairs vækst på det europæiske marked for flytrafik, navnlig udviklingen i selskabets markedsandele på dette marked.

86. Dels har appellanten foreholdt Retten, at den fastslog, at appellanten ikke havde påvist, at der reelt fandtes overlapninger mellem selskabets flyruter og Ryanairs flyruter.

87. Retten fastslog ganske vist i den appellerede doms præmis 150, 154 og 156, at appellanten hverken havde fremlagt bevis for de markeder, på hvilke selskabets konkurrencemæssige stilling var blevet berørt, eller for deres struktur og de konkurrenter, der findes på disse markeder. Det ser endvidere ud til at fremgå af disse punkter, at præciseringerne vedrørende markedsstrukturen efter Rettens opfattelse er nødvendige elementer i godtgørelsen af den væsentlige påvirkning af appellants konkurrencemæssige stilling. Som allerede anført i punkt 60 i nærværende forslag til afgørelse går dette krav videre end det, der kræves af konkurrenterne for at godtgøre en væsentlig påvirkning af deres konkurrencemæssige stilling. Fraværet af præciseringer af markedsstrukturen kan ikke alene automatisk indebære, at der ikke er ført bevis for en væsentlig påvirkning.

88. Retten fastslog desuden rent faktisk i den appellerede doms præmis 153, at appellanten ikke havde fremlagt det mindste bevis for de pågældende overlapninger.

89. Retten baserede sig imidlertid ikke blot på disse elementer, da den fastslog, at appellanten ikke havde godtgjort den væsentlige påvirkning af sin konkurrencemæssige stilling.

90. Retten havde således også undersøgt appellants argumenter med henblik på at godtgøre den væsentlige påvirkning af selskabets konkurrencemæssige stilling på de forskellige markeder svarende til de flyruter, som appellanten og Ryanair betjener, samt det større marked for passagerbefordring med fly. Retten supplerede således sit ræsonnement og erkendte, at der findes dels markeder, på hvilke appellants stilling angiveligt var blevet væsentligt påvirket, dels overlapninger mellem de flyruter, som appellanten havde påberåbt sig, og konkluderede efter denne undersøgelse, at det ikke var blevet godtgjort, at appellants konkurrencemæssige stilling var blevet væsentligt påvirket.

91. Under disse omstændigheder kan Retten ikke foreholdes, at den begik en retlig fejl ved at fastslå, at appellanten hverken havde fremført elementer vedrørende strukturen på de berørte markeder og konkurrenterne på disse markeder eller påvist eksistensen af de overlapninger, som den havde gjort gældende.

92. For det andet har appellanten gjort gældende, at Retten begik retlige fejl ved undersøgelsen af, om appellants konkurrencemæssige stilling på markedet var blevet påvirket væsentligt, navnlig i forbindelse med undersøgelsen af årsagssammenhængen mellem de pågældende foranstaltninger og de elementer, som appellanten havde fremført med henblik på at godtgøre, at selskabets stilling på markedet var blevet berørt.

93. Appellanten har således hævdet, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at det påhvilede appellanten at godtgøre, at gennemførelsen af selskabets omstrukturingsprogram Score udelukkende skyldtes foranstaltningerne til fordel for Ryanair. Omstrukturen var således en »modforanstaltning«, som i sig selv illustrerede en påvirkning af appellants stilling på markedet, således at det ikke var nødvendigt at fremlægge bevis for en årsagssammenhæng.

94. Som appellanten har hævdet, er det korrekt, at retspraksis tillader, at konkurrenten til en støttemodtager vedtager visse foranstaltninger som f.eks. et omstruktureringsprogram med henblik på at begrænse den påvirkning af dennes konkurrencemæssige stilling, som tildelingen af den pågældende støtte til modtageren vil medføre³².

95. Denne retspraksis skal imidlertid blot forstås således, at den gør det muligt at anerkende en væsentlig påvirkning af en konkurrents konkurrencemæssige stilling på markedet, selv om der ikke er tale om en forringelse af dennes finansielle og økonomiske stilling, når denne manglende forringelse kan forklares ved de gennemførte omstruktureringer.

96. Selv om en konkurrents gennemførelse af afhjælpende foranstaltninger kan være et tegn på, at dennes stilling på markedet er blevet påvirket, skal det desuden godtgøres, dels at dette er tilfældet, dels at denne påvirkning navnlig skyldes gennemførelsen af støtteforanstaltninger til fordel for en af dens konkurrenter.

97. Retten kunne således uden at begå en retlig fejl fastslå, at det påhvilede appellanten at påvise en sammenhæng mellem vedtagelsen af det angivelige omstruktureringsprogram og de pågældende foranstaltninger.

98. Retten bemærkede imidlertid i den appellerede doms præmis 166, 167 og 168, at appellanten ikke havde fremlagt nogen dokumentation om omstruktureringsprogrammet Score, og end ikke som minimum et resumé af dets indhold, og at Retten derfor ikke i den foreliggende sag var i stand til at kontrollere, om der findes en sammenhæng mellem de pågældende foranstaltninger og omstruktureringsprogrammet.

99. På grundlag af disse begrundelser fastslog Retten med føje, at appellanten ikke havde godtgjort, at omstruktureringsprogrammet var blevet nødvendigt på grund af den støtte, der var blevet udbetalt til Ryanair og til Frankfurt Hahn lufthavn.

100. For det tredje har appellanten foreholdt Retten, at den fastslog, at appellanten ikke havde påvist en årsagssammenhæng mellem de pågældende foranstaltninger og flytningen af Ryanairs aktiviteter til lufthavnen i Frankfurt am Main. Retten begik således angiveligt en retlig fejl, eftersom denne flytning afslørede, at appellantens konkurrencemæssige stilling var blevet påvirket.

101. I denne henseende har appellanten fremhævet, at selskabet under retsforhandlingerne ved Retten havde gjort gældende, at Ryanairs adfærd indgik i en mere global strategi med det formål at etablere sig i regionale lufthavne for dér at opnå støtte og derefter flytte sine aktiviteter til andre lufthavne. Appellanten har fastslået, at selskabet i forbindelse med appellen har fremlagt andre elementer, der underbygger denne strategi og påviser en årsagssammenhæng mellem de pågældende foranstaltninger og flytningen af Ryanairs aktiviteter.

102. Appellanten har dog blot gentaget de argumenter, som selskabet allerede havde fremsat for Retten, med henblik på at opnå en fornyet bedømmelse af de faktiske omstændigheder, hvilket falder uden for Domstolens kompetence³³.

32 – Dom af 22.11.2007, Spanien mod Lenzing (C-525/04 P, EU:C:2007:698, præmis 35 og 36).

33 – Dom af 7.1.2004, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, EU:C:2004:6, præmis 51), og kendelse af 29.1.2020, Silgan Closures og Silgan Holdings mod Kommissionen (C-418/19 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2020:43, præmis 71).

103. Antages det endvidere, at det kan fastslås, at der findes en årsagssammenhæng mellem flytningen af Ryanairs aktiviteter og de pågældende foranstaltninger, som selskabet har nydt godt af, påhviler det altid appellanten først at godtgøre, at en sådan flytning har påvirket selskabets konkurrencemæssige stilling væsentligt. Appellanten har dog blot bemærket, at flytningen af Ryanairs aktiviteter »naturligvis« påvirkede dennes konkurrencemæssige stilling, uden at fremføre andre elementer til støtte for sit argument, således som Retten med føje anførte i den appellerede doms præmis 154.

104. For det fjerde har appellanten hævdet, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at den geografiske nærhed mellem Frankfurt Hahn lufthavn og lufthavnen i Frankfurt am Main alene var tegn på et konkurrenceforhold mellem disse to lufthavne. Denne geografiske nærhed vidnede også om konkurrence mellem de forskellige flyruter, der betjenes fra de to lufthavne. Kombineret med støttens størrelse følger det nødvendigvis heraf, at appellants konkurrencemæssige stilling påvirkes væsentligt.

105. Retten fastslog imidlertid i den appellerede doms præmis 159 og 161, at selv hvis det antages, at den geografiske nærhed kan vise eksistensen af et konkurrenceforhold mellem Ryanair og appellanten, kan appellanten ikke alene påberåbe sig sin egenskab af konkurrent i forhold til den støttemodtagende virksomhed og støttens angivelige størrelse med henblik på at godtgøre, at selskabets konkurrencemæssige stilling var blevet væsentligt påvirket.

106. Appellanten har igen blot gentaget de argumenter, som selskabet allerede havde fremført for Retten, med henblik på at opnå en fornyet bedømmelse af de faktiske omstændigheder og ønsker i realiteten en fornyet prøvelse af disse argumenter, hvilket falder uden for Domstolens kompetence. Dette argument skal derfor afvises.

107. For det femte har appellanten ligeledes gjort gældende, at Rettens konklusion om eksistensen af en årsagssammenhæng mellem de pågældende foranstaltninger og de virkninger, som de angiveligt har ifølge appellanten, er fejlagtig. Appellanten har anført, at denne betingelse var opfyldt, for den væsentlige påvirkning af selskabets konkurrencemæssige stilling, som appellanten hævder at have godtgjort, fulgte tilstrækkeligt direkte af de pågældende foranstaltninger.

108. Appellanten har dog endnu en gang blot kort opremset foranstaltningernes påvirkning af Ryanairs stilling og gjort gældende, at der heraf følger en væsentlig påvirkning af appellants stilling på markedet. Appellanten har således blot omformuleret de argumenter, som selskabet allerede havde fremsat for Retten, med det formål at foranledige Domstolen til at prøve dem igen, hvilket endnu en gang falder uden for dens kompetence.

109. For det sjette og sidste har appellanten hævdet, at Retten tilsidesatte chartrets artikel 47, eftersom de krav, der stilles i dommen, som appellanten hævder at have påvist med hele sin argumentation, går videre end Domstolens praksis.

110. Det skal dog bemærkes, at appellanten på ingen måde har underbygget sin argumentation i denne henseende og ikke har præciseret, hvad disse angivelige krav går ud på.

111. Under alle omstændigheder, og for så vidt som Retten, henset til det ovenstående, ikke har begået nogen retlige fejl i forbindelse med sin bedømmelse af den væsentlige påvirkning af appellants stilling på de forskellige markeder, kan selskabets argument om, at chartrets artikel 47 er blevet tilsidesat som følge af krav, der går videre end retspraksis, ikke tages til følge.

112. Det første appelanbringendes sjette led bør derfor forkastes i sin helhed.

VI. Forslag til afgørelse

113. Henset til det ovenstående er jeg af den opfattelse, at det første appelanbringendes fjerde til sjette led skal forkastes, uden at dette foregriber bedømmelsen af, om de øvrige appelanbringender har fornødent grundlag.